

Docenten onder druk gezet

Docenten worden door het management onder druk gezet om de zak/slaaggrens van toetsen en tentamens te verlagen opdat een hoger percentage van de leerlingen/studenten voldoende eindcijfers haalt. Aldus het Algemeen Dagblad (24/7/2010).¹ Worden docenten dus gedwongen met hun zak/slaaggrens te sjoemelen? Dat zou kunnen. Maar zo'n categorische conclusie is wel erg kort door de bocht. Men hoeft er immers niet bij voorbaat van uit te gaan dat docenten de wijsheid in pacht hebben. Als vele leerlingen/studenten onvoldoende cijfers halen, mogen managers drie kritische vragen stellen.

1. Zijn de toegekende cijfers betrouwbaar? Het opstellen en beoordelen van toetsen en tentamens en het berekenen van eindcijfers is feilbaar mensenwerk, terwijl onvoldoende cijfers vaak grote consequenties hebben, zowel voor de leerlingen/studenten als voor de onderwijsinstelling. Het is daarom legitiem dat het management in voorkomende gevallen aan docenten vraagt nog eens goed te controleren of de eerder berekende cijfers de toets der kritiek kunnen doorstaan. Dat verhoogt weliswaar hun werklast, maar dat betekent nog niet dat ze onder druk worden gezet om met hun cijfers te sjoemelen.

2. Vormen de toetsen/tentamens een aanvaardbare operationalisering van de vastgestelde doelen/eindtermen? Ook bij het kiezen van hun zak/slaaggrens hebben docenten niet de wijsheid in pacht. Toetsen en tentamens (en de zak/slaaggrens ervan) worden afgeleid van de doelen en eindtermen van de cursus of opleiding. Hierbij geldt als uitgangspunt dat die doelen/eindtermen niet worden vastgesteld door de docenten, maar door het opleidingsbestuur of door externe instanties. Het is dan niet onredelijk als het opleidingsmanagement de vraag opwerpt of de doelen/eindtermen misschien te hoog gegrepen zijn, of docenten misschien doelen en eisen stellen die de vastgestelde doelen/eindtermen tebovengaan, en of het tempo waarin de vastgestelde doelen/eindtermen bereikt moeten worden misschien te hoog is. Als het management dergelijke vragen stelt, hoeft dat nog niet te betekenen dat docenten onterecht onder druk worden gezet.

3. Hanteert de docent een aanvaardbare definitie van de doelgroep? Bij het beantwoorden van dergelijke vragen komt mede in het geding voor welke doelgroep de cursus of opleiding bedoeld is: wie wordt geacht de cursus/opleiding zonder overbelasting te kunnen doorlopen, voor wie moet het programma 'studeerbaar' zijn in de tijd die ervoor staat? Het is redelijk dat het management wil voorkomen dat de doelgroep door docenten overvraagd wordt. Anderzijds mag men daarbij natuurlijk niet de complementaire vraag uit de weg gaan: in hoeverre is de deelnemersgroep vervuld geraakt door leerlingen/studenten die niet tot de doelgroep behoren, zijn we niet te scheutig bij onze beslissingen leerlingen/studenten tot deze cursus/opleiding of tot deze leerstofjaarklas toe te laten, of hebben we de doelgroep onverantwoord opgerekt? Maar één ding moge duidelijk zijn. Noch de keuze van de doelen/eindtermen (2), noch de definitie van de doelgroep (3) behoort tot het exclusieve beslissingsdomein van de individuele docent.

4. Conclusie. Tot de exclusieve taak en bevoegdheid van professionele docenten behoort dat zij op vakbekwame wijze beoordelen of leerlingen/studenten de vastgestelde doelen in voldoende mate bereikt hebben. Van hen mag evenwel worden verlangd dat zij desgevraagd controleren of hun beoordelingscijfers de toets der kritiek kunnen doorstaan (c.f. 1). Van sjoemelen moet pas worden gesproken als (al dan niet onder druk van het management) cijfers worden gegeven die naar professionele maatstaven niet gerechtvaardigd kunnen worden.

Tot de professionele maatstaven behoort tevens dat docenten hun onderwijs- en toetsprogramma afstemmen op de vastgestelde doelen/eindtermen (2) en op de doelgroep die bediend moet worden (3). Maar docenten hebben niet het laatste woord in de keuze van de leerdoelen, in de definitie van de doelgroep en in de oplossing van dilemma's die zich voordoen bij de afstemming tussen leerdoelen en doelgroep. Docenten hebben geen vrijbrief te handelen overeenkomstig hun *persoonlijke* onderwijsdoelen of hun *persoonlijke* definitie van de doelgroep. Hun professionele ruimte wordt begrensd door de doelen/eindtermen en de doelgroep waaraan de onderwijsinstelling zich gecommitteerd heeft. Binnen die ruimte moeten ze zich verzetten tegen gesjoemel.

Wes Holleman
weblog onderwijs 31-7-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ <http://www.ad.nl/ad/nl/1000/Nieuws/article/detail/499719/2010/07/24/Middelbare-scholen-sjoemelen-met-cijfers.dhtml>.